

Vedlegg 1: Diagnostiske retningslinjer

Diagnostiske retningslinjer for barn med utviklingsmessige motoriske vansker.

Hvilket klassifikasjonssystem et land benytter er styrende for hvordan barn med utviklingsmessige motoriske vansker defineres og hvilke diagnosekriterier som anvendes. Under er de diagnostiske retningslinjene for ICD-10 og DSM-5 presentert.

ICD-10: F82 Spesifikk utviklingsforstyrrelse i motoriske ferdigheter (Ansvarlig utgiver for norsk standard er Statens helsetilsyn) (1).

I engelsk litteratur benyttes termen Specific developmental disorder of motor functions (SDDMF). Hovedkjennetegnet er en alvorlig svekkelse i utviklingen av motorisk koordinasjon, som ikke alene lar seg forklare med en generell intellektuell retardasjon eller spesifikk medfødt eller ervervet nevrologisk forstyrrelse (andre enn den som kan være implisitte i koordinasjonsavviket). Vanligvis blir den motoriske klossetheten forbundet med en viss grad av svekkede evner til å utføre visuo-spatielle oppgaver.

Diagnostiske retningslinjer:

Barnets motoriske koordinasjon ved fin- eller mer grovmotoriske oppgaver må være vesentlig dårligere enn det som forventes i forhold til dets alder og generelle intelligensnivå. Dette kan best måles med en individuelt styrt, egnet standardisert test på fin- og grovmotorisk koordinasjon. Koordinasjonsvanskene må ha vært til stede siden tidlig i utviklingen (dvs at det ikke skal være en ervervet svekkelse), og må ikke være et direkte resultat av en syns- eller hørselsskade eller noen diagnostiserbar nevrologisk tilstand.

I hvilket omfang forstyrrelsen hovedsakelig rammer fin- eller grovmotorisk koordinasjon varierer, og det spesielle mønsteret av motorisk svikt varierer med alder. Utviklingsmessige motoriske milepæler kan være forsinket, og det kan også være tillegg av talevansker (særlig artikulasjon). Barnet kan ha en klossete gange, være sen med å lære å springe, hoppe og gå opp og ned trapper. Det oppstår også ofte problemer med å lære å knytte skolisser, kneppe knapper og å kaste og fange baller. Barnet kan være generelt klossete både når det gjelder fin- og grovmotorikk, ha tendens til å miste ting, snuble, kolliderer med ting som står i veien og tendens til å ha en utydelig håndskrift. Tegneferdigheten er ofte dårlig, og barna er ofte

dårlige i puslespill, bruk av konstruksjonsleker, byggemodeller, ballspill, tegning og kartforståelse.

I de fleste tilfeller vil en nøyaktig undersøkelse vise betydelig umodenhet i nervesystemet, som choreiforme bevegelser av ustøttede lemmer, eller synkinesier og andre motoriske forstyrrelser, samt tegn på dårlig fin- og grovmotorisk koordinasjon (vanligvis beskrevet som «myke» nevrologiske tegn, på grunn av deres normale forekomst hos yngre barn og deres manglende lokaliseringsverdi). Senereflekser kan være tosidig øket eller svekket, men er ikke asymmetriske.

Skoleproblemer forekommer hos noen barn og kan i noen tilfeller være alvorlige. I noen tilfeller foreligger tilleggsproblemer av sosio-emosjonell og atferdsmessig natur, men lite er kjent om deres hyppighet eller kjennetegn.

Det foreligger ingen diagnostiserbar nevrologisk forstyrrelse, som cerebral parese eller muskulær dystrofi. I noen tilfeller er det likevel en bakgrunn med perinatale komplikasjoner, som meget lav fødselsvekt eller betydelig prematuritet.

Clumsy child-syndromet har ofte blitt diagnostisert som «minimal brain dysfunction», men denne benevnelsen frarådes brukt, fordi den har så mange og motstridende betydninger.

Inklusive

- clumsy child-syndrom
- utviklingsmessig koordinasjonsforstyrrelse
- utviklingsmessig dyspraksi

Eksklusive

- gang- og bevegelsesavvik (R26-)
- koordinasjonsforstyrrelse (R27-) ved enten psykisk utviklingshemning (F70-F79) eller spesifikk diagnostiserbar nevrologisk forstyrrelse (G00-G99)

Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5) (utgitt av Amerikansk psykiatrisforening) (2):

Developmental coordination disorder (DCD)

DCD er definert på bakgrunn av fire kriterier:

1. Motorisk oppnåelse og utførelse er betydelig under forventet, ut i fra barnets kronologiske alder og tilstrekkelig mulighet for å oppnå aldersadekvate motoriske ferdigheter (3).
 - a. Kan manifesteres som dårlig balanse, klumsethet, mister eller dulter borti, vedvarende vansker med å oppnå basisferdigheter som gripe, kaste, sparke, løpe hoppe, klippe, fargelegging og håndskrift. Markert forsinkelse i å oppnå motoriske milepæler kan bli rapportert (4).
 - b. Symptomene på DCD kan inkludere en treghet og / eller unøyaktighet av motoriske ferdigheter utført isolert eller i kombinasjon (3).
2. Vanskene med motoriske ferdigheter som beskrevet i kriterie 1, påvirker betydelig aktiviteter i dagliglivet (eks. selvhjelpsferdigheter, mobilitet) eller produktivitet vedrørende skole/akademia, før-yrkes og yrkesrettede aktiviteter, fritid og lek (3).
3. Oppstart fra tidlig utviklingsperiode (spedbarnsalder eller tidlig barndom) (3).
4. Nedsatt motorisk ferdighet er ikke bedre forklart av intellektuell forsinkelse, synsforstyrrelser, kulturell bakgrunn eller andre medisinske, nevro utviklingsmessige, psykologiske eller sosiale forhold (3).

Referanser

1. E-helse Df. ICD-10. Den internasjonale statistiske klassifikasjonen av sykdommer og beslektede helseproblemer <https://finnkode.ehelse.no/contentpages/ICD10/icd10blaabok.htm>: Direktoratet for e-helse; 2019.
2. American Psychiatric A. Diagnostic and statistical manual of mental disorders : DSM-5. 5th ed. ed. Washington, D.C: American Psychiatric Association; 2013.
3. Blank R, Barnett AL, Cairney J, Green D, Kirby A, Polatajko H, et al. International clinical practice recommendations on the definition, diagnosis, assessment, intervention, and psychosocial aspects of developmental coordination disorder. *Developmental Medicine & Child Neurology*. 2019;61(3):242-85.
4. Blank R, Smits-Engelsman B, Polatajko H, Wilson P. European Academy for Childhood Disability (EACD): Recommendations on the definition, diagnosis and intervention of developmental coordination disorder (long version) *Developmental Medicine & Child Neurology*. 2012;54(1):54-93.